

852
1976

ოჯანო სპ. სოც.-დემ. პარტიის საზღვა-ზარემოლ ბიუროსი.
Organe du Bureau à l' Etranger du parti Social-democrate de Géorgie.

დვანი

დროშა

" NOTRE DRAPEAU "

დაახეზულია ნოე შორღანიას მიერ.

მ ა ი ს ი 1 9 7 6 კ ა რ ი ზ ი

№ 86

შინაარსი:

ს ა მ ა ი ს ო

† კარლო ჩხეიძის ტრადიკულად დაღუბვის 50 წლისთავი
მცირე შენიშვნები დიდ საკითხზე.
სარწმუნოების დევნა საქართველოში
კათალიკოს ამბროსის კურთხევა
† თამარ პაპავასი.
დედა-ენა (ლექსი)
სამარცხვინო გამოსვლა
შევარდნაძის აღსარება
სათვისტომოს კრება
26 მაისი პარიზში

პ. სარჯველაძე.

ა. ზადრიძე

მინ. ლაშაური.

† ვლასა მგელაძე.

პ. ს.

გ. უიფიანი.

დიმიტრი მარშანია.

პლატონ ლეჟავა.

გრ. ბარამიძე.

გ. ბ.

მიმდინარე ეპოქის ერთი მწვავე პრობლემათაგანია ეროვნული საკითხი. ყველგან, დაპყრობილ ერის შვილებს, ყველაზე მეტად სტანჯავს, აწუხებს უცხო ძალადობის ქვეშ ცხოვრება.

საუკუნოებით იბრძოდა ესა თუ ის ერი; რათა მძიმე უღელი ეროვნული ჩაგვრისა გადაეგდო და დაეფუძნებია საკუთარი სახელმწიფო, დაპყრობილ ერის მოძრავ ძალებისათვის, ყველა საკითხზე მალლა სდგას ქვეყნის განთავისუფლებისათვის ბრძოლა. სანამ ერს, სუვერენობა არ აღუდგენია, იგი განუწყვეტილად შეურყვევლად მოითხოვს თავის შვილებისაგან თავდადებასა და მსხვერპლს. . .

საბჭოთა იმპერიაში დღეს, ჩაქედილ ერებისათვის არ სდგას საკითხი რეიემის და არც რუსეთის დემოკრატიის საეგებო გამარჯვებასთან არის მათი განთავისუფლება დაკავშირებული. რუსეთის წარსული ისტორია არ იძლევა არც ერთ დროის მონაკვეთს, როცა ხალხს განეცადოს დემოკრატიული თავისუფლების სითბო. . .

და მომავალშიც, სამწუხაროდ არ არსებობს იმედიანი პერსპექტივები. . .

უდავოა, რომ დემოკრატიული მსოფლმხედველობა უსათუოდ ხელს უწყობს სწორი შეხედულების გამომუშავებას, რადგან ლიბერალურ-დემოკრატიული იდეები, თავის საშოში, დამოუკიდებლობის პრინციპს ატარებს. სადაც დემოკრატიული წყობილებაა, იქ შესაძლებელი ხდება საზოგადოების და ადამიანის კულტურულ-ეკონომიური განვითარება.

საფრანგეთის დიდი სოციალისტი და ტრიბუნი ეან ეროსი, თავის ცნობილ ნაწარმოებში „ლ, არმე ნუველ“-ში გვ. 439—440, ამბობს:

„არ ყოფილა თავის დღეში დემოკრატია, რომ მას შესძლებოდეს, ქვეყნად თვითდამკვიდრება და არსებობა; ისე თუ იგი არ უზრუნველყოფდა ეროვნულ დამოუკიდებლობას, მეორეს მხრივ ეროვნული გამარჯვება მუდამ, შეიცავდა ნაწილს დემოკრატიის გამარჯვებისა“-ო, ამის საუკეთესო ილიუსტრაცია არის ის ფაქტი, რომ ავსტრო უნგრეთის თუ რუსეთის იმპერიების ნანგრევებზე აღმოცენდნენ დამოუკიდებელი სახელმწიფოები, დემოკრატიული

კონსტიტუციით; ევროპის მცირე ერები: შვეცია, დანია, ნორვეგია, ბელგია, ჰოლანდია, შვეიცარია, უაღრესად დემოკრატიულად განვითარებული, დამოუკიდებელი ერები და სასტიკი დამცველნი ეროვნულ - დემოკრატიული წყობილების... ერთა დამოუკიდებლობას, დღეს პრინციპიალურად არც კი ჰყავს მოწინააღმდეგე; ეროვნული მოძრაობა მოედო მთელ მსოფლიოს, შეიჭრა მიყრუებულ ეთნოგრაფიულ ერთეულებში, რომლებიც ახლა ეძებენ თავიანთ ისტორიულ წარსულს, ზოგს არც კი გააჩნია იგი.

არც ისე დიდი ხანია, რაც კოლონიზატორები მისტიროდნენ კოლონიების დაკარგვას, რომ „მეტროპოლს“ არ შეუძლია ეკონომიურად თავის გატანა, თუ კოლონიები არ დაუტრიაო. საზოგადოებრივი ცხოვრების განვითარებამ და ერთა ურთიერთდამოკიდებულებამ დაამსხვრია ეს შეხედულება. ჩვენს თვალწინ მოხდა მრავალ ერთა განთავისუფლება, რომლებმაც დაამყარეს ნორმალური დამოკიდულება გუშინდელ მპყრობელ ერთან, ორივე მხარის სასარგებლოდ. ამ შემთხვევაში, ორივე მხარეთ შეგნება აღმოაჩნდათ იმისი, რომ საკუთარ სამშობლოში, ეროვნული წარმატება, პროგრესი უფრო შესაძლებელია და ნორმალური საზოგადოებრივი ცხოვრების დამყარება უზრუნველყოფილია...

მაგალითად რუსეთის ხალხი უფრო მოიგებდა თავის ეთნოგრაფიულ საზღვრებში ჩაყენებით და მცირე ერთა განთავისუფლებით. სამწუხაროდ, რუსეთის ისტორიული გზა შედგა იმპერიალისტურ რელსებზე დასაბამიდან, ქველი და ახალი მართველები გაჰყვენ ამ დატაცების, ძალით შემოერთების და განდიდების პოლიტიკას, მოიკეს სხვა ერების სიძულელი, მუდამ შიში აჯანყების, შფოთის და მუდმივ შეიარაღებაში და თავდაცვის ვითარებაში ხდება რუსეთის ხალხის ეკონომიური და პოლიტიკური დამონება...

ერთ დროს გავრცელებული იყო აზრი, რომ მუშათა კლასს სამშობლო არა აქვსო, რადგან მის ხელში არ არის ქვეყნის ეკონომიური რესურსები, და მოკლებული არის მონაწილეობა მიიღოს მის მართვა - გამგეობაში. ესეც პრაქტიკულმა ცხოვრებამ უარყო. თვით მშრომელმა მასებმა დაინახეს, რომ მათ მიერ პროფესიონალურ და

30285

პოლიტიკურ უფლებათა მოპოება შესაძლებელია, და-
ნოუკიდებელ სამშობლოში. ისინი ყველა სხვა სოციალურ
ფენაზე უფრო დაინტერესებულნი არიან ქონდეთ საკუ-
თარი მშობლიური ენა, საკუთარი კულტურა. ვინ შექმნა
თუ არა ხალხმა, ხშირად პოლიტიკურად და ეროვნულად
დაზარებულმა, ლეგენდები, სიმღერები, ოდები, საკუთარ
ეროვნულ სახეობის გადასარჩენად? . .

სამწუხაროდ, მდიდარი და ღარიბი წინადაც იყო, მომა-
ვალშიც ალბათ იქნება. აქედან პირველს შეუძლია გან-
ცხრომით ატაროს ცხოვრება სამშობლოს გარეთაც, მეო-
რე ჩაფრენილია თავის საკუთარ მიწა-წყალს, სადაც შო-
ბილა და აღზრდილა. . . მუშას სამშობლო არა აქვს არა
თუ დრომოკმულთ დებულებაა. იგი ისტორიული სიყალ-
ბეა. . .

მეოცე საუკუნის განსაცვიფრებელ ტექნიკურ განვითა-
რების შექმა, მძლავრად შეანათა მცირე ერებში, დღეს ეს
აღარ არის დიდი ინდუსტრიალურ სახელმწიფოთა ნაწ-
ყალობები, არამედ მოთხოვნილებათა განვითარების ნია-
დაგზე აღმოცენებული ეკონომიური ექსპანსიის შედეგი,
რასაც ვერც ერთი ქვეყანა ვერ აცდა და ვერც მომავალ-
ში აცდება. . . ამ აუცილებელ პრობათა მიხედვით, რა
საცოდავად გამოიყურება მტკიცება იმისი, რომ რუსეთის
გარეშე შეუძლებელი იქნებოდა საქართველოში ტექნი-
კური განვითარების წარმოშობა.

დაუბრუნდეთ ჩვენს საუბარს. საფრანგეთის დიდ რე-
ვოლიუციამ წამოაყენა ადამიანის და მოქალაქის თავისუფ-
ლება. ამ დებულების გახსნას, მის პრაქტიკულად გან-
ხორციელებას მიეყვართ ერთა თავისუფლებისაკენ,
კიდევ მეტი, საფრანგეთის რევოლიუციამ აღიარა ერის
სუვერენობა, რომელიც დასაბამია ყოველგვარი ხელის-
უფლების; დასავლეთის ქვეყნებმა აითვისეს და დამკ-
ველნი დარჩნენ რევოლიუციისაგან მოცემულ ლოზუნ-
გის, აღიარეს საზოგადოებრივი ცხოვრების განვითარები-
სათვის აუცილებელ საჭიროებად.

ამ ვითარებას წინ ეღობება აღმოსავლეთიდან მოწო-
ლილი ტალღა რუსეთის სახით; მის მიერ ჩატარებული იმ-
პერიალისტური ზრახვები, მისი ტოტალიტარული რეჟი-
მით ერთა დამოუკიდებლობის იდეას არსებითად ებრძვის.

ჯერ კიდევ არიან ვაი თეორეტიკოსები, სოციოლო-

გები, თუ ეკონომისტები, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ პროგრესიულ მოვლენას, ეკონომიურ ექსპანსიას წინ ელობება მრავალ ერთა შექმნა, მცირე სახელმწიფოთა გამრავლება.

ასეთ მოსაზრებებს სარჩულად უდევს დიდთა ბატონობის სურვილი მცირე ერებზე, რადგან დღეს თვალახილულია, რეალურია, რომ ტექნიკურ-ეკონომიურ განვითარებას მოძრაობაში მოჰყავს დაჩაგრულ ერთა ცხოვრება, ხელს უწყობს მცირე ერთაგანთავისუფლებას, ეს ერთის მხრივ. ამავე დროს, კოოპერაცია, ერთა თავისუფალი თანამშრომლობა, ეს ორი ფაქტორი არ არის განაპროგრესიული მოვლენა?

თითველი ერის თავის ეთნოგრაფიულ საზღვრებში აღდგენა და შემდეგ მათი შეკავშირება უფრო რეალურ და მკვიდრ საფუძველს არ ქმნის პროგრესისას, წინსვლისა და კაცობრიობის წარმატებისათვის, ვინემ ძალადობა, ძლიერის ვაბატონება მცირე ერზე?

ისტორიულ წარსულში რამდენი მაგალითია, — გაიდვიძებთ თუ არა რომელიმე ერში სურვილი ეროვნული თავმჯდომელებისა, მისი ჩაკვლა (შეუძლებელი ხდება)? .. დაუშვათ რომ მცირე ერები დარჩნენ დიდთა მორჩილებებაში, განა ამით მოიგებს კაცობრიობა? რასაკვირველია არა, რადგან ასეთი მდგომარეობის დატოვება არის მუდმივი წყარო, საბაბი, არა თუ მარტო მიზეზი ლოკალური ომების, არამედ ხშირად დასაბამი საერთაშორისო გართულებისა და ომის საშიშროებისა. . .

ჩვენი ეროვნული დღესასწაულის დღეს, ზემოდ მოყვანილი ზოგადი ჩანაფიქრი, სრულებით არ ამოწურავს ეროვნულ მოძრაობის სიდიადეს და სიძლიერეს.

26 მაისი ცოდან მზა-მზარეულად არ ჩამოვარდნილა; იგი იშვა საუკუნეთა გასწვრივ ერის პოლიტიკურ-კულტურულ შრომისა და ბრძოლის შედეგად. დამკვიდრდა კი ფრიად მძიმე საზოგადოებრივ ცხოვრების პირობებში. . .

26 მაისი დღეს, — დაჩაგრულ ვითარებაში, — ერის ბრძოლის დროშაა, არა მარტო ტკბილად მოსაგონებელი, მტრის ბანაკს რომ აფრთხობს და ქართველთა გულს ათბობს, არამედ ბრძოლის დროშაა, წინ რომ მიუძღვის ქართველობას გამარჯვების ნაპირზე.

პ. სარჯველაძე.

კარლო ჩხეიძის ტრალიკულად დაღუპვის

50 წელი გავიდა, რაც ტრალიკულად დაიღუპა ქართული ერის დიდი ადამიანი კარლო ჩხეიძე, რომლის ცხოვრების გზა, მისი უკანასკნელ წლებამდე, დაფინთა და დიდებით იყო მოფენილი; თუმცა ის, თავის ბუნებით, არც სახელის მაძიებელი, არც პატივმოყვარეობის მწყურვალე არ ყოფილა.

მორცხვი და მორიდებული, — უდიდეს იმპერიის ტრიბუნაზე წარგზავნილი, მალე გამოაშკარავდა, როგორც უსაშინელესი მტერი ძალმომრეობისა, სრულიად ორიგინალური ნიჭის პოლიტიკური ორატორი, იმ მჭრელი, ბასრი, იუმორის პატრონი, რომელსაც ფრანგები მომაკვდინებელს უწოდებენ. ის შეიქმნა იმავე დროს საუცხოო ხელმძღვანელი საიმპერიო, წარმომადგენლობის ერთ-ერთ პოლიტიკურ ჯგუფისა, მისი მაღალი ზნეობრივი პიროვნება, მისი გამჭრიახი გონება, უცხოელთა პატივისცემისა და სიმპატიას იპყრობდა.

ჯერ კიდევ ოქტომბრის კატასტროფის წინ, მიაშურა კარლომ თავის ქვეყანას.

ახლად აღორძინებულმა ქართულმა სახელმწიფომ მას უდაოდ, შეიძლება ითქვას, ერთხმად არაგუნა ორი უდიდესი თანამდებობა.

რესპუბლიკის დელეგაციის ხელმძღვანელობა ევროპაში, ქართულ სახელმწიფოსათვის საერთაშორისო და საკაცობრიო უფლებების მოსაპოვებლად მისი ახლად განთავისუფლებულ ერისათვის. ამასთან მას დაეკისრა პარლამენტისა და დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარეობა. კარლო ჩხეიძე ორივე ამ თანამდებობას ღირსეულად ასრულებდა. უცხოეთში არავის სიტყვას არ ექნებოდა ისეთი ფასი და გავლენა, როგორც ჰქონდა კარლოს სიტყვას.

რაც შეეხება დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარეობას აქ ხომ მას ბადალი არ ჰყავდა; მისებრ არავის შეეძლო უძნელეს სხდომის ჩატარება, პოლიტიკურ ვნებათა ღელვის დაცხრობა, მისი ხელოვნების პირველი დარგი იყო. აგრეთვე მისებრ არავის შეეძლო, ჩვენი ერის კრიტიკულ მომენტებში, გამოენახა დროის შესაფერი გამამ-

ხნევებელი სიტყვები. აქ გავიხსენებთ ნოე ჟორდანიას მიერ კარლოს პიროვნების დახასიათებას: „კარლოს არ ჰქონდა თავის „მე“. არასოდეს თავის ცხოვრების ამ მხარეს არ დაგვანახებდა, არავის ეტყოდა თავის გაჭირვებაზე. როგორ ცხოვრობდა კარლო; უჭირდა, აწუხებდა რაიმე, მისგან ვერავინ გაიგონებდა, ამას მის გულში იკლავდა. ამ თაობის გაგება ახალი ხალხისათვის ძნელია, მათი ფსიქოლოგია ერთმანეთს არ ეკარება. ძველი ამხანაგები, თავისთავს გრძნობენ განმარტოებულად, ეუღლად. ისინი მხოლოდ საზოგადო საქმით ეკავშირებიან ნაცნობ-მეგობართ, მტერთ და მოყვარეთ.

ყველამ იცოდა რომ კარლოს აწუხებდა თავის ქალიშვილის სეე-ბედი, მაგრამ ამას ის მალავდა, კერძო საქმედ მიაჩნდა და მასზე ლაპარაკსაც სხვების შეწუხებათ თვლიდა.

კარლომ ხელი აიღო ცხოვრებაზე, მარა სრულიად არ აუღია ხელი საქმეზე, მისი უკანასკნელი სიტყვა იყო: „საქმეს მოუარეთო“.

აქვე გავიხსენოთ ირაკლი წერეთლის სიტყვიდან, დამახასიათებელი ადგილი:

„ამ ადამიანმა, რომელმაც აქ უცხოეთში, გაჭირვებულნი, მაგრამ გარეგნულად მშვიდ პირობებში თავის ხელით მოისწრაფა სიცოცხლე, თითქოს მას ძალა არ ჰქონოდა ცხოვრების განსაცდელის გადასატანად, იქ რევოლიუციის ქრტიხილში, საგარეო თავდასხმის მოლოდინში, სამოქალაქო ომის საშიშროებაში, სახალხო კრებებზე, აბოზოქრებულ ქუჩებში უმაგალითო ენერჯის და სულის სიმაგრის თვისებები დაგვანახვა, არა თუ პოლიტიკური სიძნელენი ვერ სტეხდენ, იქ იმ დროს მის ენერჯიას, არამედ ასეთივე გასეოცარი სიმტკიცით იტანდა ის იმ დროს თავის პირადი ცხოვრების ტრალიკულ განსაცდელსაც. ირ. წერეთელი იგონებს ამ ტრალიკულ განსაცდელს, როცა პეტროგრადში, ფრაქციის გაერთიანებულ სხდომაზე ამცნეს თავის ერთადერთი ვაჟის გარდაცვალება, მან სხდომა არ მიატოვა, რადგან თავის თავს ხალხის სამსახურში თვლიდა.

დიახ, 50 წელი გავიდა დიდი ქართველის, ერის საამაყო პოლიტიკურ მოღვაწის ტრალიკული დაკარგვის შემდეგ.

ახალთაობებმა უნდა იცოდენ, რომ უცხოეთში, პარიზის პერლაშეზის სასაფლაოზე განისვენებს ადამიანი, რომელმაც მთელი თავისი სიცოცხლე ქართველი ხალხის სამსახურს შესწირა.

მცირე ზენიზენები დიდ საქითხეზა

პ ე კ ი ნ — მ ო ს კ ო ვ ი . სარწმუნო წყაროების

ცნობებიდან უდავედ სჩანს, რომ საბჭოთა მთავრობას, დაბანაკებული ჰყავს ჩინეთის საზღვრებზე მრავალრიცხოვანი ჯარი. ამჟამად მოსკოვის განზრახვაში არ შედის ჩინეთზე თავდასხმა, არამედ მისი ნეიტრალიზაცია, ჩინეთის მხრიდან, ციმბირზე გამოლაშქრების განზრახვის აპკვეთა. მოსკოვის სტრატეგიული გეგმის ახსნა სხვამხრივ, შეუძლებელია გაგებული იქნას. მაგალითად ფრიად დამახასიათებელია ამხრივ, საზღვაო—სამხედრო შეიარაღებულ ძალების თანდათანობით ზრდა სათანადო ბაზების დაპყრობა წყნარ და ინდოეთის ოკეანებზე, ხმელთაშუა ზღვაზე, რომ არ ვსთქვათ, შავ და ბალტიის ზღვებზე, სადაც მისი ბატონობა კარგა ხნიდან დამყარებულია. დასაყრდენი პუნქტები: ადენში, სამხრეთ იემენში, სირიაში და ახლახან, დიდი პოლიტიკური და სტრატეგიული გავლენის მოპოება ანგოლის სახით. გულუბრყვილთ შეუძლიათ წარმოიდგინონ, რომ საბჭოთა რუსეთისაგან გარშემოვლა ჩინეთის თუ ევროპის ირგვლივ — ემსახურება ე. წ. დაძაბულობის შენელებას, ან კიდევ გადაჯერებას და მოსალოდნელი ომის თავიდან აცდენას. ინდო-ჩინეთში სამხედრო, და ანგოლაში პოლიტიკური მარცხის შემდეგ, ამერიკა კვლავ ერყდნობა თანაარსებობის მითს, რომელსაც მოსკოვმა რეალური საფუძველი გამოაცალა. მის ხელში ის გახდა საბჭოთა საზოგადოების მოტ-

ყუილები იარალი. საბჭოთა პრესა ყოველდღიურად აკრიტიკებს დასავლეთის საზოგადოებრივობას, თორემ საბჭოეთი პირნათლად ახორციელებს თანაარსებობის იდეას... ამაზე იტყვიან: „ჩემი შენ გითხარი, გული მოგიკალიო“. მდგომარეობა საერთაშორისო ფრიად დამძიმებულია ყოველმხრივ, რომლის სურათი ჩვენს მკითხველს გადაუშალეთ ჩვენი ჟურნალის უკანასკნელ ნომერში. (იხ. „ჩვენი დროსას“ № 85-ში: „ცეცხლის კერანი“). აქ დავკმაყოფილდეთ ჩინეთის პრესის ზოგიერთ შენიშვნებით, ამ ფრიად მწვავე საკითხზე. (იხილეთ „მონდი“ ამა მაისის ნომერი).

„საშიშროება ევროპის კარზეა მომდგარი, საბჭოთა ჯარების 200 დივიზია მის საზღვრებზე იმყოფება, რაც მას შეუძლია ყოველდღე გადმოლახოს... ამავ დროს ხდება ფართო პოლიტიკური ოპერაციები: კომპარტიები ცდილობენ, რათა არ უნდა დაუჯდეთ, ხელისუფლება ხელში ჩაიგდონ, რის შემდეგ განმეორდება ის რაც პრალაში და ბუდაპეშტში მოხდა. საფრანგეთი, და იტალიის „მინიოვრები“ უნდა გავრცელდეს იაპონიამდე, — ჩინეთის პირდაპირ...“

თავის მოწოდებაში ევროპის მიმართ, ჩინელები იმეორებენ სხვადასხვა საბუთებს, რათა მოსკოვმა მიაღწიოს ამერიკელების გასვლას ევროპიდან... ისინი ურჩევენ დასავლეთის ქვეყნებს გააძლიერონ ატლანტიკის კავშირი, სანამ კიდევ დროა. ევროპამ უნდა მოიკრიფოს ძალა, რათა წინ აღუდგეს საბჭოთა შემოსევას“. ყველა ფაქტორები იმას ამტკიცებენ, რომ ორ კომუნისტურ სამყაროს შორის, იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ ფრონტზე გამწვავებას სარჩულად უდევს ტერიტოლიალური საფუძველი...“

საკითხავია თუ რატომ ასე თავგამოდებით აფრთხილებს ჩინეთი დასავლეთს, ნუ თუ, ის ასე დაინტერესებულია კაპიტალისტურ წყობილების, ან მისი ცივილიზაციის გადასარჩენად?

საქმე იმაშია, რომ ჩინეთი ჯერ-ჯერობით არ არის მზად არც მხედრულად, არც ეკონომიურად; დრო კი მისთვის მუშაობს... და რატომ არ უნდა ვიფიქროთ, რომ ადრე თუ გვიან ატომიური იარაღები და ქვემეხნი ალაპარაკდნენ? რაც მთელ კაცობრიობას თავს დაატეხს საში.

ნელ რისხვას და უქადის მას მიწის პირიდან აღვვას.

რამდენად მიუღებელი არ უნდა იყვეს ასეთი ვითადება, საბჭოთა კავშირში მომწყვდეულ ერთა ბრძოლის ტაქტიკა უნდა შეეფარდოს იმ მძიმე პირობებს, რომელიც შექმნილია მის გარშემო. . .

ბომბოზა, ხანძარი? დაძაბულ საერთაშორისო ვითარებაში საბჭოთა დიქტატურა, — შინაურ ფრონტზე შეეცდება იმ ძალების დაბმა-დამორჩილებას, რომლებიც მისი წრაფვიან ადამიანის უფლებათა მოსაპოებლად, უმთავრესად იმ მცირე ერთა შებოჭვას, რომლებიც იბრძვიან ეროვნული თავისუფლებისათვის, თუ ძალით მიტაცებულ სუვერენობის კვლავ აღდგენისათვის; მათ ასალაგმავად 'გამორიცხული არაა' მოსკოვისაგან დივერსიული მოქმედების ჩატარება, რათა რეპრესიული ზომებით მიაყენონ მცირე ერებს განუკურნებელი ფიზიკური ჭრილობები. . . ან კიდევ, ობიექტიური პირობები თვით რეპრესიისტემისაგან შექმნილი ეკონომიური შევიწროება და პოლიტიკური დამონება, აღაქსებს მოთმინების ფილას, ხალხს აიძულებს გაუთვალისწინებულ სახიფათო გამოსვლების მოხდენას. ორივე შემთხვევაში ზარალდება ეროვნული სხეული, — მძიმე შედეგებით. . .

აი ასეთი საბედისწერო პერსპექტივები უკარნახებს ერს ისეთი ბრძოლის მეთოდის აღებას, რომელიც შეძლებისამერ უზრუნველჰყოფს, ეროვნულ სახეობას, სანამ დადგებოდეს უამი სრული განთავისუფლებისა. . .

რასაკვირველია ეროვნული თავისუფლების სურვილის გამჟღავნება აუცილებელია, — ის პირობაც არის ერის საბოლოო გამარჯვების. . .

კერძოდ, ქართველი ერის სიბრძნე და პოლიტიკური სიმწიფე იძლევა სრულ იმედს რომ ის არ გაჰყვება არც ავანტურის და არც დამორჩილების გზას და სხვა დაჩაგრულ ერებთან მჭიდრო კავშირში, — აი ლებს მიზანშეწონილ და მოქნილ ბრძოლის ტაქტიკას. . .

მოსკოვი და უცხოეთის კომპარტიები. — . . . იყო დრო, როცა მსოფლიო კომუნისტური მოძრაობა წარმოადგენდა ერთფეროვან, იდეოლოგიურად შეკრულ ერთეულს, ე. წ. კომინტერნის მთავარი ხელმძღვანელობით. თითოეული პარტიის წარმომადგენელი მოწყალებით და

მორჩილებით შესცქეროდა მოსკოვს, მიეშურებოდა იქ სამოქმედო ინსტრუქციების მისაღებად, ზუსტად ასრულებდა დავალებებს.

დრონი იცვალენ.

ლენინისაგან შექმნილი ტოტალიტალური სახელმწიფოს ეკონომიურ - სოციალურ - პოლიტიკური მართველობის სისტემისაგან შექმნილი ხალხის დამონება, ადამიანის უფლების სრული აღკვეთა, — ფართედ გადაიშალა ქვეყნიერების წინაშე. ამავე დროს დესტალინიზაციამ ჩეხოსლოვაკიაზე თავდასხმამ და საერთოდ მისმა იმპერიალისტურმა პოლიტიკამ, რომელმაც იმსხვერპლა ორი ათეული ერი და განაგრძობს სხვა ერთა შინაურ ცხოვრებაში ჩაბრუნებას, უსათუოდ ჩააფიქრა უცხოეთის კომუნისტური პარტიები. უკანასკნელად, პორტუგალიის მავალითმა კი, უფრო ნათელპყო მოსკოვის ექსპანსიური ზრახვები.

იქაურმა კომპარტიამ, რომელიც დიდ უმცირესობას წარმოადგენს ერში. შეეცადა, ჯარის მცირე ნაწილით, სახელმწიფო აპარატის ხელში ჩაგდებას, რასაც წინ აღუდგა მთელი ხალხი, ეს უკანასკნელი აღმოჩნდა პოლიტიკურ სიმწიფის საკმაო სიმალლეზე და არ აპყვა კომპარტიის დემავოკიურ ლოზუნგებს.

ინდუსტრიალურ ქვეყნების კომპერტიებმა აშკარად დაინახეს რომ საბჭოთა მართველობის „მოდელი“ მათი ქვეყნებისათვის მიუღებელია, ამ დროშით ისინი ვერასდროს ელირსებიაჩ ხელისუფლების დაპატრონებას.

რუსეთის კომპარტიის საკავშირო ყრილობაზე მოხდა მათი ნამდვილი დემონსტრაცია კრემლის იდეოლოგიის წინააღმდეგ. იტალიის, საფრანგეთის ესპანეთის, ინგლისის წარმომადგენლებმა, გააკრიტიკეს საბჭოთა სისტემა; აღიარეს თითველ პარტიისათვის, ადგლობრე, ქვეყნის პირობებთან შეფარდებული პარტიულ-პოლიტიკური ბრძოლის წარმოების აუცილებლობა და სხვა და სხვა პოლიტიკურ პარტიების არსებობა და სხე.

რუმინეთის, იუგოსლავიის, კომპარტიების წარმომადგენლებმა, თუ დემოკრატიულ თავისუფლების აღიარებაზე ხმა ვერ ამოიღეს, არა ნაკლებ მოითხოვეს თავიანთ შინაურ საქმიანობაში სრული დამოუკიდებლობა. ასეთი პოზიცია აიღეს პოლონეთისა და უნგრეთის წარმომადგენლებმაც. . .

უცხო პარტიების, განსაკუთრებით დასავლეთის, იდეური გადახრები სამართლიანად აღწვდნენ და აფიქრებს ბრეჟნევი-სუსლოვს; მათ ეშინიათ, რათა დასავლეთის კომპარტიები არ მოექცნენ ლიბერალურ დემოკრატიულ გავლენის ქვეშ, და არ შემოიტანონ საბჭოთა ქვეყანაში მოსკოვისათვის დამლუპველი ლიბერალური აზრები, რომლებიც ძირს გამოუთხრიან რეჟიმს.

იდეოლოგია უდიდესი იარაღია მოსკოვისათვის თავის საგარეო პოლიტიკის გასატარებლად. . .

განა ჩეხიაზე თავდასხმა გამართლებული არ იქნა ე. წ. „პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის“ სახელით? ან კიდევ, ანგოლაში შეყვანილი კუბის ჯარები ერის განთავისუფლების დროში?

რასაკვირველია, დასავლეთის კომპარტიების ახალი ტექტიკა ეჭვებს იწვევს, მას სთვლიან დროებითად, რათა კომუნისტებმა შესძლონ სახელმწიფო აპარატის ხელში ჩაგდება.

ეჭვები საბუთიანად მოსჩანს, თუ მივიღებთ მხედველობაში, რომ კომპარტიები, თავის შინაურ ორგანიზაციულ წყობაში ვერ ითმენენ ოპოზიციას და აღიარებენ „ცენტრალისტურ დემოკრატიზმს“. ამავე დროს, წინააღმდეგნი არიან ევროპის პოლიტიკური გაერთიანების და საერთოდ იზიარებენ მოსკოვის საგარეო პოლიტიკას. . .

მოსკოვი, ცხადია ყოველ საშვალეებას იხმარს „ურჩი“ პარტიების შემოსაბრუნებლად, რამდენად ჩინეთის საფრთხე იზრდება, იმდენად უფრო სჭირდება მოსკოვს, დასავლეთში ყადეს ერთგული მხარის დამჭერნი.

საეჭვოა, რომ მოსკოვმა შესძლოს საზღვარი დაუდოს უცხო კომპარტიების იდეოლოგიურ გადახრებს, — რამდენი დრო გავა, ისინი კიდევ უფრო გაღრმავდება.

მონოლითური კომუნისტური მოძრაობა წარსულს ჩაბარდა.

ა. ბაღრიძე.

სარწმუნოების დევნა საქართველოში

საბჭოთა საქართველოში გრძელდება კამპანია ქრისტიანული რელიგიის, ანუ ზუსტად რომ ვთქვათ, ქართული ეროვნული ეკლესიის წინააღმდეგ.

ფილოსოფიურ მეცნიერებათა კანდიტატის კასრაძის სტატია, რომლის სათაურია: „ანტირელიგიური მოტივები მე-19 საუკუნის ქართველ მწერალთა შემოქმედებაში“, საქართველოს „კომუნისტის“ 1976 პირველ ნომერებში.

კომუნისტური პრესა თუ როგორ ცდილობს კომუნიზმის სამსახურში ჩააყენოს ქართული მეცნიერება, ლიტერატურა. ხელოვნება და სხვა სულიერი დარგი ერის შემოქმედებისა. ახლა უნდათ ქართველი მწერლები და ისიც მე-19 საუკუნის ჩვენი ეროვნული მწერლები და კლასიკოსები მოაქციონ ანტირელიგიურ საქმიანობაში. ესლა აკლდა ჩვენს ეროვნულ მწერლობას და ამასაც მოესწრო იგი. ამ შემთხვევაში პირველია კასრაძე, რომელსაც ეს დიდი მოვალეობა დაეკისრა.

მაგრამ სანამ ათეისტი პირდაპირ ქართველ მწერლობაზე მოგვითხრობდეს, კასრაძე დამდგარა გზაჯვარადინზე და ყველა გამვლელ-გამომვლელს ხმა მალლა ეკითხება: მართლა არის თუ არა ღმერთი, როგორც ამას ხალხს ეკლესია შთააგონებს? და იქვე გაბედულად თვითონვე უპასუხებს: რა თქმა უნდა არ არის!

წარმოიდგინეთ კითხვა, რომელიც დასაბამიდან არ გადაჭრილა, კასრაძემ ერთი კალმის მოსმით, გადაჭრა ეს ურთულესი პრობლემა; ღმერთი არ ყოფილა თურმე, მორჩა და გათავდა! ამაზე მეტი წინსვლა მეცნიერებისა მონაგონია ღმერთმანი.

ჩვენ არა ერთხელ გვისაუბრია მკითხველთან სარწმუნოების საკითხზე და გვითქვამს, რომ ღმერთის არსებობის თუ არ არსებობის საკითხს არ ამტკიცებენ, რადგან უძლურია ასეთი მტკიცება, ღმერთი რწმენის საკითხია, და ის რაც ადამიანს სწამს, ის ამის დამტკიცებას არ საჭიროებს.

ახლა კასრაძე მიმართავს თავისი ანტირელიგიური თუ ათეისტური დებულებათა დასამტკიცებლად ქართულ მე-19 საუკუნის ქართველ მწერლებსა და პოეტებს და წარ-

მოიდგინეთ წარმოუდგენელი, თურმე, ილია ჭავჭავაძე თავიდან ბოლომდე ათეისტი ყოფილა. აი საოცრება თუ გინდათ, სწორედ ეს არის. ილია ათეისტი? და ამის დასამტკიცებლად მოჰყავს ადგილები ილიას „გლახის ნამბობიდან“; ღმერთს არ შეუსმენია თურმე, მებატონის მიერ გაციმბირებული პაპიას ვედრება და სხვა.

კასრაძეს მოჰყავს შემდეგი გამონათქვამი ილიას ლექსიდან: კაცი ძლიერი ჰქრება,

 რა ეწვევა მას სიკვდილი—მტერი,
 მშვენიერ არსის მაგიერ გერჩება
 ერთი მუჭა-ლა გამხმარი მტვერი.

მერე რა არის ამაში უცნაური? სახარებაც გვეუბნება:

 „მიწა ხარ და მიწად იქეციო“.

ამის გამო ყოფილა თურმე დიდი ილია ათეისტი!

და ისიც ათეისტად გამოიყვანა, მერე როგორ ათეისტად?

კასრაძემ მეორე ჭავჭავაძეც არ დააყენა საფლავში, ეს არის ჩვენი რომანტიკოსი პოეტი ალექსანდრე ჭავჭავაძე, მებრძოლ ათეისტად! და მოჰყავს მისი ლექსი:

 მინდა ვსვა—სალვინე მამე,
 მოძღვარო, დასტური დამე!
 წყლის ყლაპვა ცოდვილთ წესია,
 წარღვნაა ამის მოწამე...

სრულიად უადგილოა ალექსანდრე ჭავჭავაძის ამ ლექსის მოყვანა, პოეტის ათეისტად გამოსაყვანად. ერთი რომ მსოფლიო წარღვნა არ მომხდარა იმის გამო, რომ ადამიანებმა წყალი სვეს და მეორე, ასეთი არგუმენტი ათეისტობის დასამტკიცებლად, უნდა გითხრათ, სიმართლე უძლურია და არა დამაჯერებელი.

ძალიან შორს მიდის ჩვენი მკვლევარი კასრაძე, როცა ათეისტად გამოჰყავს ნიკოლოზ ბარათაშვილი და იშველიებს „მერანს“ უღმერთობასთან, იქნება გვითხრას საცოდავმა ადამიანმა კასრაძემ.

კასრაძეს არ მოსწონს „ლოცვა“ და ვედრება ღვთისადმი და ეს თურმე ეკლესიას დაუწესებია გლეხის გონების დასახშობად. მაგრამ რატომ ავიწყდება კასრაძეს, რომ ადამიანი გაჭვივებისას სწორედ ღმერთს, უზენაესს, მასზე დიდს მიმართავს საშველად და არა პარტკომის მდივანს. ეს ხომ რწმენის საკითხია. გლეხი იმას მიმართავს ვინც

სწამს, მისგან მოელის ხსნას, და თუ საყვედურით არის, ხანდისხან გამსჭვალული ეს განა ათეიზმია? პირიქით; იგი საყვედურით მიმართავს იმას ვინც სწამს.

მწერალ ნიკო ლომაურის ათეისტობის დასამტკიცებლად კასრადე იყენებს მოთხრობა „აღს“. ბეგრს ამაზე არაფერს ვიტყვი. უკეთესია კასრადემ განაგრძოს! იგი შემდეგ სტატიაში, მხოლოდ ვიტყვი, რომ ალების, ქაჯების, ოჩოკოჩების, ჭინკების და მათი მსგავსის გამოყენება მოთხრობაში არ იძლევა იმის საბუთს, რომ ნიკო ლომაური, ჩვენი ხალხოსანი მწერალი ათეისტი იყო.

ძველად, ქართული ტყე ეროვნული მეურნეობის სიამაყე იყო. მდიდარი იყო იგი ღეთის მონაცემით. იყო შიგ აუარებელი ტყიური სასარგებლო და უსარგებლო—ჭინკებიც, ოჩოკოჩებიც, ტყაშმაფაებიც, მაგრამ ამას არაფერი აქვს საერთო რელიგიასთან და ქართული ეკლესია და მისი მესვეურები აქ არაფერ შუაში არაა. ეს ყველაფერი შექმნილი იყო ხალხის ფანტაზიით. დღევანდელი ქართული ტყე მავნელებისაგან ისე გაჩეხილია, ოჩოკოჩი კი არა ადამიანი ვერ შეაფარებდა თავს. ხალხის მიერ შექმნილ ფანტაზიებს ფართედ იყენებდა ჩვენი მწერლობა, მაგრამ იგი ამით არ ყოფილა ათეისტი.

თუ დაუჯერებთ კასრადეს, თურმე, სოფრომ მგალობლიშვილიც ათეისტი მწერალი ყოფილა. როცა კასრადის ამ წერილს ვეცნობოდი, გამახსენდა ერთი შემთხვევა, რასაც ამას წინად ადგილი ჰქონდა მსოფლიოში, ცნობილ გერმანულ წარმოშობის ატომფიზიკოსთან ბრაუნთან, რომელიც ატომის მამად ითვლება. მან საუბარში თქვა: „შეუძლებელია ამ სამყაროს წარმოშობა თავისთავადო“. ამ დიდ მეცნიერს ღმერთი სწამს და ეს რწმენა ღვთისადმი განა ხელს უშლის მეცნიერებას? დიდი კომპოზიტორი ბახი სანამ წერას შეუდგებოდა ღმერთს შეევედრებოდა, დიდი ფრანგი მაცნიერი პასკალი მორწმუნე იყო და რამდენი ერთი ჩამოვთვალო.

აი რას წერდა სარწმუნოების შესახებ ცნობილი მამულიშვილი, მეცნიერი და მოაზროვნე მიხაკო წერეთელი: „ნუ დაგმობს ახალხაზრობა სარწმუნოებას და ნუ ებრძვის ეკლესიას. სარწმუნოება მოთხოვნილებაა ადამიანის სულის დასაბამითგან და იქნება უკუნისამდე, სანამ

მსოფლიოში საიდუმლოებანი იქნებიან, რომელთაგან ყოვლის ხილვა და ვაგება კაცის გონებას არ ძალუძს. საქართველოს ეკლესია ეროვნული იყო, არ ყოფილა იგი ფანატიური, არ ყოფილა იგი აზრის მდევნელი და ინკვიზიტორი“. — ამბობს მეცნიერი.

მინდია ლაშაური.

კათალიკოსის კურთხევა

ბევრი ბრწყინვალე და ბევრი შავი დღეები უნახავს საქართველოს; მის ეკლესიას, ბევრი სასახელო პიროვნება ყოლია საკათალიკოსო ტახტზე მივლინებული სასულიერო წოდებას ჩვენში, მაგრამ რაც ამ წელს მოხდა, ასეთი ამბავი ჯერ არსად ნახულა, საუკუნოების განმავლობაში.

ქართველი ერი რუსის ტყვეობაში იყო, სასახელო მამულიშვილებთან ერთად სამღვდელოებაც იღვევებოდა. მრავალ დევნილთა და წამებულთა შორის იყვნენ შესანიშნავი ღვთისმეტყველი, განსწავლული ანტონ კათალიკოსი და, რუსეთში გატაცებული, წამებული ეპისკოპოზი ქუთათელი, რომელიც რუსებმა გზაში მოახჩვეს.

ტაძრები იცარცვებოდა, პატიოსანი და ღირსეული მამები ციმბირში იგზავნებოდა. იგივე გაიმეორეს და კიდევ უფრო ველურ ფორმებში, ხელახლა შემოსულ გაწითლებულ რუსეთის აგენტებმა. ყოველგვარი თავისუფლება მოსპეს, მაგრამ მზაკვრული პოლიტიკით სამღვდელოებას ერთად შეეკრებიც ნება და კათალიკოსის არჩევის უფლება მისცეს.

საკათალიკოსო პიროვნება დაასახელეს დასავლეთ სა. ქართველოში შეეკრებილმა, რამოდენიმე ასმა არჩეულმა სამღვდლო დელეგატებმა სასახელო გელათის მონასტერში...

1921 წლის ზაფხულში, სამხედრო ბანაკად ქცეული თბილისის არაჩვეულებრივ სანახაობას წარმოადგენდა. დიდიდანვე ანაფორიანი სამღვდლოება და დიდძალი ქართველი საზოგადოება, თბილისის სადგურისაკენ მიიჩქაროდა და მათში შეამჩნევდით გერმანიის ელჩს რაუ-

შერს, იტალიის და სხვა უცხო წარმომადგენელთა პირებს, მოხელეებით. სადგურზე მათ ხედებოდათ საპატიო ბოლშევიკური კომისრები, ძაბრიანი ქედებით, საიდანაც სტუმრები და სამღვდელო პირები, წითელი ზავერდით მოგებულ კიბე-იატაკით გაყავდათ განსაკუთრებული სადგურის ბაქანზე, სადაც საგანგებო მატარებელი იყო ჩამომდგარი. შიგ წესიერად და თავაზიანად სამღვდელოება, უცხო სტუმრები და მათი მიმყოლი საზოგადოება შეყავდათ... შემკრთალი სამღვდელოება და გაკვირვებული საზოგადოება მცხეთის სადგურის წინ მიიყვანა მატარებელმა, საიდანაც ავტომობილებით, ეტლებით, ფეხით, დიდებული კარი-ბქეს მიადგენ, სვეტიცხოველის განიერ ეზოში ვიშალნენ. დიდის გულმოდგინებით ათვალერებდენ უცხოელები ძველისძველ ქართველ ერის სამაჟო ძეგლს, მცხეთის, ჩუქურთმებით მოხარატულ ტაძარს, გარეშე მოვლებულ ქედმაღალ ბურჯებს, შორს არაგვმტკვარს, მალა. ფრიალო კლდეზე წამოდგმულ ჯვარის მონასტერს.

საპატიო უცხო სტუმრები, სამღვდელოება, მონაზნები, ბერები, წმინდა ნინოს მონასტრის ილუმენი, რიგ რიგობით ტაძარში შედიოდნენ; დელეგატებს, წარმომადგენლებს, საზოგადო მოღვაწეებს ტაძარში შესაფერ ადგილს უჩვენებდნენ მოწესრიგენი...

თვალწარმტაც სანახაობას წარმოადგენდა კელეპტრებით გაბრწყინებული საკურთხეველი, შესაწირავი სანთლებით მოციმციმე აღსავალი კარები, მალალი და განიერი ახატული სვეტები, საუცხოვოთ გადაყვანილთ თაღებით, რომლის შეღებილი კედლებიდან ნათელი, იმედინი თვალებით მოგჩერებიან სასოების და იმედის მომგვრელი თვალები და სახეები...

ერთი, წმიდა ნინოს, ჯვრით ხელში, შემოხედვა რად ღირს! რომელიც ეკლიან გზაზე, სამხიარულოდ მოგიწოდებს. ხელგაწვდილი თამარი, მშვენიერების სხივს გაფრქვევს; წმიდა გიორგი თავის შუბით გველესაპის მოკვლას გვიჩვენებს უმწეო ქალწულის დასახსნელად საბრძოლველად გვიწვევს... შუა ტაძარში იატაკს დასჩერებიხარ, წარწერას კითხულობ: გმირი ერეკლე, პატარა კახის აქ განსვენებას გაცნობს — მტრის წინაშე არ შედრკეო, — გამხნეებს.

30285

აღსავლის კარებზე კრეტსაბმელი გადაიწია, ოღარით
 ჯვარედინათ შემოსილმა მთავარდიაკონმა, საკურთხევე-
 ლის წინ ჯვარივით თითები გამოსახა. მაღალი ბოხი
 ხმით ღვთისადმი ვედრება იწყო, თითქოს ცამ პირი დაა-
 ლოვო, აღსავლის კარები გაიღო, სანთლებით გაბრწყინ-
 ვებულნი საკურთხეველი მლოცველებს გამოუბრწყინდა,
 რომელზედაც ჯვარცმული ქრისტე დიდებით შვენოდა,
 ტანჯულ კაცობრიობას ამხნევებდა. შემოსილი სამღვ-
 დელოება, გვირგვინით თავშემკული ეპისკოპოზები ტრა-
 პეზს გარს უვლიდნენ.

კაცობრიობის დასახსნელად, გოლგოთაზე წამებულს
 გუნდუქს უკმევდნენ. სულისა და გულის დამატკობელი
 კახური ვალობა ტაძარში გაისმოდა, კათედრალის მაღალ
 თაღებში გუგუნებდა, შუა ტაძარში, საგანგებოდ მაღალ
 ამბიონზე, ამბროსი შემოსილ ეპისკოპოზებს აპყავდათ,
 თავზე საქართველოს საკათალიკოსო გვირგვინს ადგამდ-
 ნენ, რომლის ქვეშ, თოვლივით სპეტაკი სახე, გაბრწყინე-
 ბული, სათნოებით აღსავსე ღირსეულად შვენოდა,
 ერის კვარცხლბეკზე გადმომდგარი დიდებით იმოსებოდა.

რამდენიმე ათეული სამღვდლო პირები, ცალ-ცალკე
 ჯგუფებათ გარშემომდგარნი მღვდლები, ბერები, მონაზ-
 ნები, ანთებული კელეპტრებით ხმამაღლა აქსიოზს გაი-
 ძახოდნენ, ეპისკოპოზები ლოცავდნენ ზელდასმით; თავ-
 ზე გვირგვინს ადგამდნენ, ოსანას უვალობდნენ, რამდენი
 საათის განმავლობაში, ლოცვა ვედრებით საქართველოს
 საკათალიკო გვირგვინით ამკობდნენ.

ტაძარში სხვადასხვა მგალობელთა გუნდი გუგუნებდა,
 აქსიოზს ძახილით ყურთასმენა აღარ იყო. დაღლილი
 საზოგადოება ფეხზე ძლივს იდგა, უცხო საპატიო სტუმ-
 რებს სავარძლები მიართევს; მათ დაბრძანება არ ინებეს.
 დიდი ხნის შემდეგ, კურთხვის წესი დამთავრდა, საქარ-
 თველოს კათალიკოსი ამბროსი, მთელი ერის წინაშე გა-
 მობრწყინდა, ვითარცა ოქროპირმა სამწყესოს და ტან-
 ჯულ ერს თავისი ტკბილი ხმით მიმართა.

საზოგადოება ტაძრიდან გალაენის მწვანე ეზოში გაი-
 შალა, სამღვდლოებამ საკურთხეველის მეორე ოთახში,
 შესამოსელი გამოიცვალა, ეზოში, საზოგადოების წინაშე
 კათალიკოს ამბროსის წინამძღოლობით გამობრძანდა. სა-

დაც მათ აღფრთოვანებული შეეგებენ, მათთვის საგანგებოთ დადგმულ სავარძლებში ჩააბრძანეს. . .

უცხო სტუმრების პატივსაცემად და საზოგადოების გასართობათ, ქართულმა „შევარდენმა“ გაშლილ მდელიზზე, რამდენიმე სხვადასხვა ტენვარჯიშობა ითამაშა დაძმა ნიკოლაძეების მეთაურობით, რასაც სასულიერო პირები მორიდებულად, კძალვით უყურებდნენ ახალგაზრდა ქალვაჟთა ნაკვეთიან ტანთარხევას, ჰაერში ლამაზად გაწვდილ ხელფეხის ხაზებს და მღლა, რკინის სახელურებზე მელბივით ტრიალს, რომელსაც უცხო სტუმრები და საზოგადოება აღტაცებაში მოჰყავდათ.

ამის შემდეგ, წმიდა ნინოს სკოლის განიერ და გრძელ აივანზე, უცხო სტუმრების, კათალიკოსის, სამღვდელთების პატივსაცემლად გაიმართა ქართული ნადიმი, ქართველ მოღვაწეების ხელმღვანელობით, რომლის დროს, ჩვეულებრივი, შესანიშნავი სიტყვები წარმოითქვა, როგორც ქართულად ისე უცხო ენაზედაც. მეორე გრძელი სუფრა გაშლილი იყო აქვე ტაძრის ეზოში, რომელსაც თამადა განაგებდა და თბილისის ვაჟრებისაგან, საგანგებოდ მოტანილი ყოველნაირი სასმელ-სანოვავე ამკობდა.

ჩვენს მწუხარე დღეებში და პანაშეიდებში, ეს იყო ერთად ერთი დღე სადაც ქართველი ხალხი, ძველის ძველ დედა-ქალაქში შეიკრიბა, რომ კათალიკოსის კურთხევით, წამით გულს ეამი გადაეფარა.

ხელისუფლება ამ არჩევნებით და კათალიკოსის კურთხევით ფიქრობდა ღირსეული სასულიერო პირები თავის გავლენის ქვეშ დაეყენებია, მით თავის მზაკვრული პოლიტიკა ეწარმოებია, ხალხი გაეთიშა, თვით ებატონებია.

ბოლშევიკები შემოსვლისთანავე ეროვნული მთავრობის და მენშევიკების გინებას შეუდგნენ, რასაც ხალხი მტრულად და ზიზლით, სასტიკი პროტესტებით შეხვდა; საქვეყნოდ, მისი პოლიტიკა სამარცხვინო ბოძზე გააკრა. ხალხისაგან გარიყული, — — სამღვდელთობას ელაქუცებოდა, რომ შემდეგში, მოხერხებულ დროს სასულიერო პირებიც მათი ეკლესიანა სულიან ხორციანად გაეძარცვათ.

მაგრამ მტარვალი მწარედ მოსტყუვდა. ქართველი სამღვდელთობა, ხორცი ხორცთაგანი, და სისხლი სისხთაგანი,

იყო ქართველი ერის, ვისაც თავისი რწმენის პატივისცე-
 მა სურს, იგი სხვის რწმენას, მის თავისუფლებასაც პა-
 ტივს უნდა სცემდეს, ეკლესია, რწმენა, ლოცვა ადამიანის
 საკუთარი სინდისის საქმეა, მისი ხელუხლებელი საუნჯეა.
 წითელ რუსებმა და მათ კაცუნებმა ეს სულიერი საუნ-
 ჯე, მორწმუნეთა თავშესაკრები წმიდათა წმიდა შეუ-
 რატყვეს, წაბილწეს. პამები „ჩეკაში“ გამოამწყვდიეს,
 სოფლებში ქურდულად მოკლეს, აწამეს, ძვირფასი ხა-
 ტები გაძარცვეს.

1922 წელში, თებერვალში, ყველა ამით შეძრწუნებულ-
 მა მწყემსმთავარმა კათალიკოსმა ამბროსიმ, საქართველოს
 ეკლესიის ღირსეულმა მემკვიდრემ ხმა აიმაღლა ამ გაუ-
 გონარი ბარბაროსობის წინააღმდეგ მთელ ერთან.. მან
 თავის შესანიშნავი მემორანდუმით გენუის სამშვიდობო
 კონფერენციას მიმართა; ბოლშევიკების საზიზღარი მოქ-
 მედება საქვეყნოდ დასანახი გახადა, მოქალაქეობრივი
 გაბედულობით დაჰგმო. როგორც ქეშმარიტების მღალა-
 დებელი მამის ხმა, მთელ განათლებულ კაცობრიო-
 ბაში გაისმა. წითელი რუსის დამქაშებმა საქართველოს კა-
 თალიკოსი შეიპყრეს, ქართველი ერის სხვა საუკეთესო
 შვილებთან ციხეში გამოაწყვდიეს და მით მთელი ერი
 სამუდამოთ გადაიკიდეს, მტრის წინაშე დარაზმეს.

კათალიკოსი ამბროსი თავის თეთრი წვერით, გაშლი-
 ლი სახით, როგორც ქეშმარიტ ქრისტიანს შეფერის ისე
 ქედმაღლად, სასოებით და სათნოებით აღსავსე იჯდა სა-
 კანში და გარემოს აცისკროვნებდა, ნათელს ფენდა,
 ყველას გულს აკაჟებდა. მთელი ციხე, ჯურღმულში
 ტანჯული ტუსალები, კათალიკოსის იქ ყოფნას გრძნობ-
 დნენ მხნევედობდნენ. იყო შემთხვევები, როცა სასეირნოდ
 ან საექიმოდ წაყვანის დროს, ჩამესრილ რკინის ფანჯრე-
 ბიდან მის მშვენიერ გაბადრულ სახეს თვალს მოკრავდნენ
 ტუსალები, მათში სიცოცხლე იღვეძებდა, თვალებში სი-
 ხარულის ცრემლებით ევსებობდათ.

შე ვნახე ის მანდილოსნები, რომელთაც ამბროსის რკი-
 ნის მესრებში თვალი შეასწრეს: კათალიკოსმა გაგვიღიმა,
 მძივის კრიალოსანი ხელში შეათამაშა, მარჯვენა ხელით
 ჯვარი გადმოგვსახა, გაბრწყინებული თვალებით სულ-
 ში ჩაგვანათა, სიხარულით აღვაესო, ქეშმარიტების სხივე-
 ბით შეგვემოსა. ასეთი გამამხნევებელი ყოფით გაატარა

ამბროსიმ ციხე და ვითარცა გასხივესნებული მოძღვარი, ჭეშმარიტების მლალადებელი სულიერი მამა წარსდგა სამასხარო გასამართლებაზე.

სად არის ბოროტებავე, მზაკვრობა შენი! სად არის სირცხვილო, სიწითლე შენი! ამბროსის სამართალი, მისი სინდისი, მისი ნამუსი იყო, მისი საბრალდებულო სკამი, მისი საკათალიკოსო ტახტია, მისი გასამართლებელი შარავანდედით გაბრწყინებული ეკლესია, და მისი შემქნელი მარადიული ქართველი ერი — მისი უკვდავი სული.

სიმართლეს დაცვა რად უნდა! მშვენიერების დაცვით თავი ისახელეს, ღირებულმა, გაბედულმა დამცველებმა და რამდენიმე დღის ყოვლად. სამარცხვინო მოპყრობა, მოქცევისა, ვითარცა ტალახში შემთხვევით ჩავარდნილი მარგალიტი, მამა ამბროსი თავის სამწყოს დაუბრუნა ვითარცა ცხოველმყოფელი, ამომავალი მზის სხივი, სიონის ტაძარში ერის გულის გასახარებლად გამობრწყინდა.

ეს სამარცხვინო „გასამართლება“ შედგა 10 მარტს 1924 წელს. ვითარცა იერუსალიმში შემავალი იესო ნაზარეველი, ისე ეგებებოდა მთელი თბილისი, ტყვეობიდან ახლად განთავისუფლებულ საქართველოს კათალიკოსს ამბროსის. სიონის გარშემო ქუჩები ხალხით იყო გაჭედილი, სიონის ეზო, კარიბჭე და შიგ ტაძარში განძრევა არ შეიძლებოდა. მოწესრიგენი სიონის გარშემო ქუჩებში ხალხს ძლივს იკავებდნენ. . .

კათალიკოსს რამდენიმე სამღვდლოება მოაბრძანებდა, ხალხი ოსანას უგალობდა, ყვავილებს ფეხ-ქვეშ უფენდა, მანდილოსნები თავსაბურს, თავშალს ფეხწინ უგებდნენ, მის სამოსელს ეამბორობოდნენ. . .

ვითარცა ჭეშმარიტებისათვის ჯვარცმული მკვდრეთით აღმდგარი იესო ქრისტე, ისე გამობრწყინდა თოვლივით გათეთრებული ამბროსი ხალხში. ცრემლ მორეული თვალებით მიესალმა, სიმართლის კვერთხი მარცხენა ხელში მოიმარჯვა; მარჯვენა ხელით ჯვარი გადასახა. ახლომყოფნი მის მარჯვენას ეამბორობოდნენ, ფეხებში უვარდებოდნენ მეტანიას უშობოდნენ. ჩვენო მამაო, ჩვენო მოძღვარო, სულიერო მეფევე, ტანჯულო და წამებულო ამბროსი, მკვდრეთით აღმდგარო, ჩვენდა მხსნელად ცით მოვლენილო. გვაკურთხე მეუფეო ისმოდა მოზღვავებულ ხალხში; მთელი საზოგადოება ბავშვებივით გულამოსკუ-

ნილი ქვითინებდა... მთელი წლის განმავლობაში წამებუ-
ლი ერის გული გათბა, კაცობრიობის სიყვარული წამით
იგრძნო; ამბროსის გასხივოსნებულ სახეში გაკაყებულ
იმედის ძალა აღმოაჩინეს. ჯოჯოხეთად ქცეულ გარემოში,
სიცოცხლის ნიშანი გამოკრთა, მის მოწამლულ სულში ჩა-
ანათა, სადღაც გულის სიღრმეში ადამიანური სიტბო გაჩ-
ნდა, მაინც სიცოცხლე კიდევ შესაძლებელიაო, ხმა მალ-
ლა წარმოთქვა...

სიონის ტაძარში, „ჩეკისტების“ მიერ ნაწამები კათალი-
კოსი, სამღვდლო კრებულით წირავდა, ნახევრად მუხლ-
მოყრილისაზოგადობა ნამტირალევი თვალებით მიჩრე-
ბოდა; თვალებში სანთლების შუქი დილის ცვარ-ნამებად
კრთოდა; საყვარელ შვილების, დახვრეტა-წამებით, უდ-
როოდ დამქენარ, დაღადრულ ლოყებზე, ვითარცა დამდ-
ნარი სანთელის ღვინთი, ისე ცოცხლად ჩამოდიოდა კურ-
ცხლები.

ქართველი ერის განაწამები სული აქ იშვებდა, იოხებ-
და სარწმუნოებრივი გატაცებით, გაეარვალეებული თვა-
ლებით, ამბროსის ლოცვა - ვედრებას ისმენდა. კათალი-
კოსი დღეს, მწირველი არ იყო, ის დღეს მლოცველს,
ღვთისადმი მავედრებელს უფრო გავდა.. ამბროსი თავის
სამწყყესოს კარგად იცნობდა; ქართველი ერის სულიერი
ზრახვანი მისთვის ცხადი და ნათელი იყო. ამბროსი აქ,
მთელ ერს ღმერთს ავედრებდა, ხვალ კიდევ უარესი დღე
არ დადგომოდა.

კათალიკოსმა მოსული მტრის ბუნებაც კარგად იცოდა
და მოსიყვარულე მწყემსი, როგორც სულიერი მამა, უზე-
ნაესი შემეცნებით გრძნობდა, რომ მტერი ამ დახვრეტა-
წამებით არ დაკმაყოფილდებოდა, და ეს დედების, მათ
შვილებზე ნამტირალევი თვალები, საქართველოს საერ-
თო უბედურებად გადაიქცეოდა, მან საქართველოს ვაჟ-
კაცების თავმოყვარეობაც კარგად იცოდა, რომ მტერი ამ
ზვიად ბუნებას შეეხებოდა და უთანასწორო ბრძოლაში
ჩაითრევდა; ქართველ ერს ხელში იარაღს ააღებინებდა.
ამიტომ იყო, ამბროსიმ მთელი მისი გავლენით, ავტორი-
ტეტით, საკათალიკოსო მაღალ ტახტიდან მთელ განათლე-
ბულ კაცობრიობას, პატარა რაინდ საქართველოს სახე-
ლით მიმართა, მაგრამ გარდა ზნეობრივ, მორალურ გამ-
ხნეებისა, რეალური დახმარება ვერ მივიღეთ.

ორცა ამბროსი ციხიდან გამოვიდა ის კიდევ უფრო დარწმუნდა მტრის მზაკვრულ ზრახვებში; ამბროსი მიხვდა ქართველი ხალის ერთიანობას მტერი ვერ დაშლის, მის სიმტკიცეს ვერ შეარყევს და ის შეეცდება ქართველი ხალხის იარაღით ხელში გამოწვევას.

აი აქ, ამ ალტაცებულ შეხვედრაში, ცრემლით სავსე თვალებში, მის სიღრმეში, მისი უუდიდესი ადამიანური ბუნება გრძნობდა, რომ ამდენ სასახელო შვილების დახვრეტას, სამშობლოს განადგურებას, პირად და საერთო შეურაცხყოფას ქართველის ბუნება დიდ ხანს არ აიტანს, მტერიც ამას ცდილობს და... ჭირზე ჭირი მოგვემატება, ცეცხლზე ნათი დაგვესხმება... ამას გრძნობდა ერის მოსიყვარულე მამა და ციხიდან გამოსვლისთავე, ამაში უფრო დარწმუნდა დღეს.

ამიტომ იყო რომ კათალიკოსი დღეს უფრო მლოცველს ჰგავდა ვიდრე მწირველს.

ამბროსი 1924 წელს გაზაფხულზე, ახლად ციხიდან გამოშვებული, წირვაზე გავდა გეთსამანიის ბაღში მლოცველ მამა ქრისტეს ღმერთისადმი მავედრებელ მაცხოვარს, რომელიც გაწამებული სულით ამბობდა: წარვლინე, წამხოც ესასმისი ესე, თუ ეს შესაძლებელია... შემდეგ მოციქულებს ამხნევებდა: „იღვიძებდეთ რათა მოახლოვებულ არს სასუფეველი ცათაო“. ამ დროს, იუდას უკვე შემოჰყავდა მტრის რაზმები სიმართლის მლალადების შესაპყრობად. ასევე სიონის ტაძარში, გაწამებული ქართველი ერი უკანასკნელად ეამბორებოდა მის საყვარელ სასიქადულო სულიერ მამას ამბროსის, რომელიც უზენაესი შემეცნებით ხედავდა აგვისტოს მოახლოვებას, საბედისწერო დღეებს...

† ვლასა მგელაძე.

დედა.ენა

(† თამარ პაპავას ხსოვნას).

დროს წინ მიუძღვის
მამა-პაპები,
ჩაუქრობელი
ბრძოლის ლამპებით,
ჩირაღდანობდენ
ჭართლის ამბები
ოც საუკუნის
გადალანდებით!
ენა მოჭრილი —
ენა ადგმული —
ჩაუქრობელი
სიტყვა ქართული,
ისე ვით ხმალი
ღარნაოზისა
საუკუნებზე
გადამართული.

— [:] —

ლეგენდად დაჰყვა
ქვასა და ლითონს:
ქართული მოდგმა —
ქართული ენა —
პირველი ცქერა —
პირველი ხილვა, —
ჩვენი სიცოცხლის
გული და სმენა.

— [:] —

ქართული ენა
ამაზონთა მომიზნული
ოქროს ისარი,
მერანთა ქროლვა —
კოლხიდის ცა —
შვილდ შემართული
ბრძოლა მზისანი.

ქართული ენა
მზის მარცვლები
დაღვრილი თესლად!
წიგნში ჩამდგარი,
ყოველის მოწმე
ნათქვამი ლექსად.

— [:] —

ქართული ენა
ქრისტე-ღმერთის
რჩეულ გუშაგად,
ვაზისა ჯვარი,
წამებული
წმიდა შუშანა.

— [:] —

ქართული ენა
ეამთა მთქმელი, —
ეამთა მნახველი,
ვეფხის ტყაოსნის
გადამრჩენი,
შემომნახველი.

— [:] —

ქართული ენა
მოსაუბრე
გლეხის ბუხარი,
სიბრძნე სიცრუის
სიტყვის კონა —
საბა სულხანი.

— [:] —

ქართული ენა
ჩვენი ქვეყნის
სიტყვა — აზრები,
დედად შობილი
და შვილების
დედად გამზრდელი.

გ. ყიფიანი.

† თამარ პაპავასი

არგენტინიდან მივიღეთ ფრიად სამწუხარო ცნობა. გარდაიცვალა ღვაწლმობილი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე ქნი თამარ პაპავა.

ამ მოკლე ჩანაწერით სრულებით არ ვფიქრობთ და შეუძლებელიც არის მისი პიროვნების დახასიათება და მისი მოღვაწეობის დაფასება.

ფასდაუდებელია ის განძი, რაც მან დაუტოვა ქართველობას, მომავალ თაობებს, რომლებიც მუდამ დიდის მოკრძალებით და პატივისცემით მოიხსენიებენ მას, როცა გაეცნობიან მადლიან კალმით გაცოცხლებულ იმ ბრწყინვალე ქალების სახელებს, რომლებიც იბრძოდნენ თავგამოდებით საქართველოს წართმეულ სუვერენობის აღსადგენად. თამარ პაპავამ უტყუარი ღიქტებით გამოავლინა 'თითეული მათგანის მიერ გადატანილი პატრიოტული თავდადება, შრომა, მათი მწუხარება სამშობლოს უბედობის გამო. თითეულ ისტორიულ ნაკვეთში გამოსჭვივიან ქართველი ქალის შეუპოვრობა, ბრძოლის უნარი და გამჭირაობა. ასე მაგალითად. მეფე ერეკლეს ქალებში წინ წარმოგიდგებათ, დედოფალი დარეჯანისა და ერეკლეს ასულთა, სახელდობრ ქეთევანისა, მარიამისა და თეკლასი. ყველანი იყვნენ მონაწილენი 1832 წლის შეთქმულების. ყველანი იყვნენ პოეტები, უმღეროდნენ სამშობლოს, მის სიყვარულს. მათ ღრმად განიცადეს ქართული სახელმწიფოს გაუქმება; უკანასკნელ სულის ამოთქმამდე დარჩნენ ერთგული მებრძოლნი მისი უფლები. სათვის.

ერთ-ერთ ნარკვევში ავტორი მოგვითხრობს ალაქსანდრე ბატონიშვილის მეუღლე მარიამზე, რომელმაც იბრძოლა არ წაეყვანათ მისი შვილი რუსეთში, რაც მან ვერ შეისრულა.

„ბატონიშვილი დარეჯანში“ მკაფიოდ გადმოცემულია, ამ შესანიშნავი ქალის სახე, თავგანწირვით რომ იბრძოდა; იმერეთის მეფის ასული არ შედრკა, არც ქმრის ბრძოლის ველზე დაღუპვით, და არც ბრძოლაში შვილების დახოცვით.

ნეტარხსენებულ თამარ პაპავას ნარკვევებში აღწე-

რილია მაშინდელი, პეტერბურგიდან მოვლინებულნი მართველნი და მათი ნამოქმედარნი.

თამარმა მეუღლესთან ერთად გამოსცა ცალკე წიგნი: „მარამ, უკანასკნელი დედოფალი საქართველოში“, — თავზედ გენერალ ლაზარევს რომ ხანჯალი ჩასცა; ეს ტრადიკული გაღვება, სიმბოლიურად გამოიყურება ვითარცა უაღრესი აღღვება, პროტესტი მთელი ერისა. . .

ვუმადლოდეთ ქალბატონ თამარ პაპავას, მის ნიჭიერ კალამს, რომ უკდავჰყო ქართველ ქალთა მოღვაწეობა სამშობლოს წინაშე.

ქ.ნ თამარის ხსოვნა პატივისცემით გადაეცემა თაობიდან თაობას. . .

„ჩვენი დროის“ რედაქცია თავს იხრის მისი ხსოვნის წინაშე და გულწრფელ თანაგრძობას უცხადებს მის ძვირფას შვილებს.

—[:]—

პ. ს.

სამარცხვინო გამოსვლა

(გაკვრით).

საბჭოთა კავშირის კომპარტიის მე 25-თე ყრილობაზე, ბრეჟნევემ თავის საანგარიშო მოხსენებაში განაცხადა, რომ საბჭოთა კავშირის კომუნისტურ პარტიაში აღდგლი არ არის მლიქვნელობისათვისო. მაგრამ იმავე ყრილობაზე ბრეჟნევი დიდი კმაყოფილებით უსმენდა მოკავშირე რესპუბლიკებისა და სხვა პარტიული ზელმძღვანელების ქება-დიდებას მისი პიროვნების მიმართ;

ბრეჟნევის პიროვნების ქება-დიდებამ ისეთი ფორმები მიიღო ყრილობაზე, რომ მოგვაგონდა ე. წ. სტალინის პიროვნების კულტი. ლ. ბრეჟნევის ქება-დიდებაში განსაკუთრებით თავი ისახელა საქართველოს კომპარტიის პირველმა მდივანმა, ედუარდ შევარდნაძემ, რომლის სამარცხვინო გამოსვლამ, უცხო პრესის ყურადღება მიიპყრო და კიდევ აღნიშნა: „საქართველოს წარმომადგენელმა მლიქვნელობის მხრივ უმაღლეს წერტილს მიიღწია“.

წავიკითხე თუ არა შევარდნაძის სიტყვა, თავი უხერხულად ვიგრძენი და უსათუოდ ყველა ქართველის

გულში, რომელსაც არ დაკარგვია არა მარტო პიროვნული ღირსება, არამედ იცავს და უფროთხილდება ეროვნულ ღირსებასაც, გამოიწვევს აღშფოთებას და ჭართველობის ღირსების დამცირებას...

ვითომ ედუარდ შევარდნაძე, ვინაიდან ის პატარა საქართველოს პარტიული ხელმძღვანელია ვალდებული უნდა იყოს მლიქვნელური ქება-დიდება უძღვნას ლ. ბრეჟნევის, რადგან ის „დიდი რუსეთის“ ხელმძღვანელია?

შევარდნაძის ქება-დიდება, ლეონიდ ბრეჟნევმა, ასე ვთქვათ, „შეიმშვენა“, რაც გვაფიქრებინებს, რომ ამგვარი გულისამრევი ხოტბის, შექების სიტყვებით, ბრეჟნევმა და მისმა მიმდევრებმა წააქეზეს საბჭოთა კავშირის სხვა პარტიული ხელმძღვანელებიც. ჯერ-ჯერობით შევარდნაძეს დარჩა პირველობა მლიქვნელურ-ქებადიდებაში.

შევარდნაძე არ დაკმაყოფილდა ბრეჟნევის ქებით და მისდგა რუსეთის ქებას, ვითარცა მეფის რუსეთის პირწავარდნილ დიდმპყობელ შოვინისტივით: „საქარველოს, ამხანაგებო მზიურ ქვეყანას უწოდებენ, მაგრამ ჩვენი ქეშმარიტი მზე აღმოსავლეთიდან კი არა, ჩრდილოეთიდან ამობრწყინდა ლენინურ იდეების მზე. საქართველო სამხრეთის რესპუბლიკაა, მაგრამ ქეშმარიტი სითბო ჩვენთან შემოვიდა ჩრდილოეთიდან; დარიალის ხეობიდან იგი — ლენინური იდეების სითბო ჩვენთან მოვიდა საქართველოს ისტორიულ სამხედრო გზით, — რუსეთ - საქართველოს გზით. ეს ძეგლი. (ლაპარაკია ლენინის ძეგლზე) ლენინის საქმისადმი ჩვენი ერთგულების მარადიული სიმბოლოა, ჩვენ დიდ, უმძლავრეს, ბრძენ ძმასთან, რუს ხალხთან“-ო.

იგრიალა ტაშმა.

ჩვენი მკითხველისათვის კომენტარი ზედმეტია.

რა საჭირო იყო ამდენი მლიქვნელობა, ამდენი სიყალბის თქმა ლეონიდ ბრეჟნევის, რუსეთისა და რუსი ხალხის მიმართ? ... რატომ ივიწყებს ედუარდ შევარდნაძე, რომ ბრეჟნევისა და საბჭოთა რუსეთის წინამორბედნი — მეფის რუსეთი თუ ლენინის რუსეთი ცეცხლითა და მახვილით შემოიჭრენ საქართველოში და მოგვტაცეს ჩვენ ეროვნული თავისუფლება?.. და ამას, თუ გნებავთ, ისიც არ ადასტურებს, რომ ედუარდ შევარდნაძის ასეთი

გულშემამწუხებელი ქება-დიდება გამომხატველი არ არის დაპყრობილის სულისკვეთებისა დამპყრობელის მიმართ? ბრეჟნევი და შევარდნაძე, რუსეთი და საქართველო, რუსი ერი და ქართველიერი მართლაც რომ მეგობრები იყვნენ, როგორც ამას შევარდნაძე ამბობს, მაშინ განა მას დას. ჭირდებოდა ამგვარი მლიქვნელური ქება-დიდების მიძღვნა ლეონიდ ბრეჟნევის, რუსეთისა და რუსი ერისადმი? — რა თქმა უნდა არა!.. და აი ამიტომ ვამბობთ ჩვენ, რომ თუ შევარდნაძესა და ბრეჟნევს — მართლაც მეგობრობის დამყარება სურთ: ხალხებს, სახელმწიფოებს და მათ შორის საქართველოსა და რუსეთს, ქართველ ერსა და რუს ერს შორის, მაშინ სწორედ ამგვარ მლიქვნელობას ბრეჟნევი - შევარდნაძის ურთიერთობაშიც უნდა მოელოს ბოლო, და საქართველოს „პირველმა“ ხელმძღვანელმა, რომლის როლში დღეს ედუარდ შევარდნაძეა გამოყვანილი, — უნდა განუტყუდოს თვით ლეონიდ ბრეჟნევსაც კი: „ჩვენი თავი ჩვენადვე უნდა გვეყუდნდეს!“ დიდი ილიას ამ სიტყვების განხორციელება კი, უდაოა, შეუძლებელია ისეთ მლიქვნელური ქება-დიდებითი სიტყვებით, რომლებიც, სამწუხაროთ, ედუარდ შევარდნაძემ უძღვნა ლეონიდ ბრეჟნევს — მეფის რუსეთსა და ლენინის რუსეთის ბატონობის გამგრძელებს საქართველოში; და რა გასაკვირია, რომ სწორედ ამიტომ დაწერა საფრანგეთის დიდმა გაზეთმა „მონდმა“, რომ მლიქვნელობის მხრივ, უდაოდ, უმაღლეს წერტილს მიაღწია საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა — ედუარდ შევარდნაძემ“-ო.

დიმიტრი შარშანია.

შევარდნაძის აღსარება

საქართველოს კომპარტიის უკანასკნელ ყრილობაზე პარტიის გენერალურმა მდივანმა, საზოგადოებრივი ცხოვრების შემამწრუნებელი სურათი გადაშალა.

ვალაპარაკოთ თვით შევარდნაძე:

„ამხანაგებო! — მიმართავს იგი ყრილობას, — (დაიმახსოვრეთ კარგათ ეს ციფრი), ყოველ ოთხ დამზადებულ სამრეწველო საქონელზე, ერთი უსათუოდ უვარგისია. გეკითხებით: ვისთვის ვამზადებთ საქონელს, თუ შინაურ

მოხმარებისათვის, ეს მხოლოდ სამარცხვინოა ჩვენთვის, — თუ დასავლეთისათვის, საექსპორტოდ, მაშინ უცხოეთის ბაზარზე. კაპიტალისტურ ქვეყნებიდან საუკეთესო საქონელს, — ჩვენი დაბალი ხარისხის პროდუქტია მის კონკურენციას ვერ გაუძლებს, მას არავინ შეიძენს. კაპიტალისტები არც ისე სულელები არიან შეიძინონ ჩვენი დაბალ-ხარისხიანი საქონელი. გარეგნულად თითქოს ყველა ცდებია მოხდენილი საქმის გამოსასწორებლად, საკმარისია ახლო გაცნობა, რომ დარწმუნდეთ, ყველაფერი მხოლოდ ქალაქზე რჩება“. (იხ. „ზარია ვოსტოკა“ ამა წლის 23 იანვრისა).

შევარდნაძე მეორე ადგილას განაგრძობს: „მშენებლობა სრულიად უნუგეშო მდგომარეობაშია, ხუთწლედში გათვალისწინებული გეგმა განუხორციელებელი დარჩა, მცხოვრებთ არ მიუღიათ 420 ათასი კვადრატული მეტრი ფართობისა. მრავალი ათასი მცხოვრები, ჯერ კიდევ ცხოვრობენ „ბარაკებში“. 32 ქალაქს არ გააჩნია კანალიზაცია“.

შევარდნაძეს აწუხებს მომავალი:

ახალგაზრდობა უგულვებელყოფს კომუნისტურ იდეოლოგიას; დაუკარგავს პარტიულობა, რაზედაც ყველა თვალსა ხუჭავს, ან შავს თეთრად ასაღებენ... .

რაც შეეხება სასოფლო მეურნეობას, იქ სრული ქაოსია, ადგილობრივ პარტხელმძღვანელობას ვერ მიუღწევია იმისთვის რომ მოახდინოს აღრიცხვა, გამოარკვიოს თუ რამდენი სავენახო მიწები გააჩნია, რადგან ყველას ეშინია სწორად იყოს წარმოდგენილი სამეურნეო ნაყოფი. კორუპციაში ჩათრეულია მაღალი ხელმძღვანელობის პირები. კერძო საკუთრების ტენდენცია და ჩვეულებები დღეს, ძველი დროის გადმონაშთები კი არ არის, ისინი ახლა იჩენენ თავს და მოქალაქის გონებას ეპატრონებიან! ისინი გადმოდინან შეტევაზე, იპყრობენ პოზიციებს.

იპყრობენ ადამიანის სულსა და გულს. ამ 15—20 წლის მანძილზე დამკვიდრდა ვოლიუნტარიზმი. სუბიექტივიზმი, ხდება შეხედულებათა გადაფესება, უმთავრესად ახალგაზრდობაში, მისი სულიერი ვითარება განიცდის ცვალებადობას, — შევარდნაძე აჯამებს: ამდაგვარად გამეფებულია მექრთამეობა, კომბინატორობა, ძარცვა-დატაცება, ქურდობა, ეგოიზმი, მომხვეჭელობა, ანგარება, ძმაბიჭობა კერძო მესაკუთრეობის ფსიხოლოგია, ნათლიმამობა და სხვა“. — აი შევარდნაძის სიტყვები, რომელიც

დასძენს: „ეს რომ ვინმეს „სამიზნატში“ დაეწერა და ავტორი დაგვეჭირა, დავსჯიდითო“. უსათუოდ, მაგრამ ვინ დაიჭერს შევარდნაძეს? ეროვნულ ჩაგვრასთან: ერთად, აი რა მოგვიტანა ლენინის სოციალ-პოლიტიკურმა რეჟიმმა. 50 წლის განმავლობაში, ეს სოციალური სენი, — გასაღებულა „სოციალიზმად“.

საბრალო ჩენი სამშობლო! რომლის ყოველდღიური პრესა ხალხის გაბედნიერებაზე ტრაბახობს, ახლა უცბად გამოირკვა იმისათვის ვისაც არ სჯერავდა, თუ როგორ დაავადმყოფებულია მისი საზოგადოებრივი ცხოვრება.

როგორ ფიქრობს შევარდნაძე, ამ აღსარების შემდეგ ცოდვების გამოსწორებას, ბოროტების აღმოფხვრას, ერში ნორმალურ საზოგადოებრივ ცხოვრების დამყარებას? საჭირო ყოფილა ახალი პირები ხელმძღვანელობაში. ამავე დროს, ცეკა თურმე ამზადებს და მიიღებს დადგენილებებს კერძო საკუთრებისადმი მისწრაფებათა მოსასაპობად. ფუჭი ოცნებაა!

შევარდნაძემ დააჯამა დაპყრობილ საქართველოში, 50 წლის განმავლობაში შექმნილი მატურიალური და მორალური დაცემა რეჟიმის. სანამ სისტემა არ მოიშლება და ხალხს არ მიეცემა საშვალება, უფლება თვით განაგოს საკუთარი ქვეყანა, შექმნას ნორმალური, ეროვნულ-ეკონომიური და სოციალური წყობა მართველობისა, იქნობამდე შევარდნაძის უმწეო, წინასწარ განწირული ზომები. ქვეყანას მდგომარეობიდან ვერ გამოიყვანს. . .

პლატონ ლეყავა.

სათვისტომოს კრება

ამა წლის 4 აპრილს, შესდგა სათვისტომოს კრება, რომლის გახსნისთანავე კრების თავმჯდომარემ მოუწონდა დამსწრეთ ფეხზე ადგომით პატივი ეცათ გარდაცვლილ თავმჯდომარის ლევან ზურაბიშვილის ხსოვნისათვის, რაც დამსწრეთა მიერ, დიდი მოკრძალებით შესრულებული იქნა.

სათვისტომოს თავმჯდომარე, ბატონი ვიქტორ ხომერიკი კითხულობს უკანასკნელ წლებში გარდაცვლილ მამულიშვილთა სიას, და აგრეთვე, მოახსენებს კრებას, ჩენი სათვისტომოს ყოფილ თავმჯდომარის, ცნობილ

პოლიტიკურ და ჩვენი პარტიის თვალსაჩინო მოღვაწის, შალვა აბდუშელის გარდაცვალებში ათი წლის თავს. კრება, ფეხზე ადგომით, პატივს ცემს მათ ხსოვნას.

დღიურ წესრიგში სდგას მოხსენება გამგეობისა. სარევიზიო კომისიის, არჩევნები თავმჯდომარის და გამგეობის.

სათვისტომოს თავმჯდომარე, ბატონი ვიქტორ ხომერიკი აცნობს კრებას გამგეობის მიერ ჩატარებულ მუშაობას. საიდანაც ირკვევა, რომ ჩატარებულა მნიშვნელოვანი შრომა, როგორცაა: ქართული სკოლის დაარსება და ბიბლიოტეკის გახსნა ქართულ ეკლესიაში. ჩვენი ტრადიციული წმ. ნინოს დღის და აგვისტოს აჯანყების დღის მოწეობა, მიმდინარე საკითხების მოგვარება და სხვა. გამგეობის მოლარე, ბ-ნ ოთარ პატარიძის და სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარე ბატონი დიტო კლდიაშვილის მიერ წარმოდგენილი ანგარიში მიღებულ იქნა ერთხმად.

სათვისტომოს თავმჯდომარედ ერთხმად არჩეულ იქნა ბ-ნი ვიქტორ ხომერიკი. გამგეობაში ქალბატონები:

ქეთევან დადიანი, ნელი გოგიტიძისა, ზეინაბ ზურაბიშვილისა, ბატონები: ივ. ციციშვილი, გივი ბეგიაშვილი გასარჯველაძე. სარევიზიო კომისია იქმნა ძველ შემადგენელობით დატოვებული და დაემატა ბატონი ჭავჭავაძე.

ვუსურვებთ თავმჯდომარეს და გამგეობას ნაყოფიერ მუშაობას.

გრ. ბარამიძე.

26 მაისი პარიზში

მიმდინარე წელს, პარიზის ერთ-ერთ, ეროვნულ დროშებით მართულ დარბაზში თავი შეიყარა მრავალ-რიცხოვანმა საზოგადოებამ.

ზეიმს გახსნილად აცხადებს სათვისტომოს თავმჯდომარე ბ-ნი ვ. ხომერიკი. ქალვაყთა გუნდი ასრულებს ეროვნულ ჰიმნს „დიდებას“ „მარსელიეზას“, რის შემდეგ თავმჯდომარე ფრანგულ და ქართულ ენაზე მიმართავს საზოგადოებას ფრიად შინაარსიანი 26 მაისისთვის შესაფერ სიტყვით. აქ დაბადებული და აღზრდილი ახალგაზრდა მიხეილ გოგიტიძე, წარმოსთქვამს, ფორმითა და შინაარსით მხურვალე სიტყვას. მისი გამოსვლა იყო აღმოჩენა, ახალგაზრდობის ფიცი და ერთგულების გამჟღავნება სამშობლოს სიყვარულისა, და მისი უფლები-

სა და თავისუფლების მოსაპოვებლად. ორატორი დაჯილდოებული იქნა მხურვალე ტაშისცემით. ჩვენ მხრივ, ვუსურვებთ მას და მის მეგობრებს ნაყოფიერ მუშაობას და წარმატებას რომლებმაც ამ დღისათვის გამოუშვეს ჟურნალი ფრანგულ ენაზე: „მერანი“-ს სახელწოდებით.

არტიტული ნაწილში, ქალ-ვაჟთა გუნდმა, ოთარ პატრიძის და ელენე გელაშვილის ხელმძღვანელობით, გვაჩვენა დაუფიწყარი სილამაზით, ქართული სიმღერები და ცეკვები, რითაც დიდათ ასიამოვნეს საზოგადოება რომლის მოთხოვნით ჩამოდენიმიჯერ იქნა გამეორებული. ყველა მონაწილეთ და მომწყობთ ჩვენი დიდი მადლობა.

გ. ბ.

გარდაიცვალენ

ა/წ. 24 აპრილს, გულის დაცემით გარდაიცვალა, ჩვენი მეგობარი **ტარიელ ულენტი**. საზოგადო საქმის დამმზმარე, გულშემატკივარი, მოყვასი, ერთგული პატრიოტი. დასაფლავებულია ლევილის ძმათა სასაფლაოზე.

† ვანო ვაჩნაძე

ა/წ. 24 აპრილს, ქ. სომურის საავადმყოფოში გარდაიცვალა საფრანგეთის „ლეგიონ დონორის კომანდორი“, სომურის სამხედრო სკოლის უფროსი ოფიცერი **ვანო ვაჩნაძე**. მიცვალებული დიდი პატივისცემით ჩამოსვენებული და დასაფლავებული იქმნა ლევილის ძმათა სასაფლაოზე. დაესწრო სომურის სამხედრო სკოლის უფროსი, და სკოლის ოფიცრობა მთელი შემადგენლობით.

ქ-ნ ტ. გოლდმანმა შემოსწირა 50 დოლარი, თავის მამის, ილია გოლდმანის ხსოვნის აღსანიშნავად.

კარლო ინასარიძემ — 200 ფრ. აკაკი შავგულიძემ — 100; გ. — ლი — 100; ა. გ. — 100; გრ. ბარამიძემ — 100; ქ-ნი გოგუაძისა — 50; ქ-ნი სტურუასი — 50, შ. ჯაველიძე — 150; თ. თაყაიშვილისა — 20 ფრანკი.

ამერიკიდან: ისიდორე გაუონია 25 დოლარი. ლადო შაქარაშვილი — 10 დოლ. — გივი კობახიძე — 10 დოლ. კარლო გვარჯალაძე — 10 დოლარი.

პარიზის ს. დ. კომიტეტი უღრმეს მადლობას მოახსენებს მათ, რომლებმაც გამოეხმაურენ მის მოწოდებას. (სია გამოცხადებული იყო წინა ნომერში) და კვლავ სთხოვს თანამემამულეთ დაეხმარონ ეროვნულ ბრძოლის ორგანოს.